

LUX FILM DAYS

UROK (LEKCIA)

Kristina Grozeva a Petar Valchanov
Bulharsko, Grécko

UROK (LEKCIA)

KRISTINA GROZева A PETAR VALCHANOV

Nada je učiteľka angličtiny. Žije s nezamestnaným manželom a štvorčorúcou dcérou. Jedného dňa na ňu po návrate z práce čaká doma exekútor. Nemajú totiž zaplatené účty, jej manžel použil peniaze na iné účely. Nada má tri dni na to, aby peniaze zohnala a zaplatila banke, inak sa ich dom ponúkne na predaj. Lehota začína plynúť, hromadia sa prekážky a Nadina až dosiaľ ukážková bezúhonnosť je podrobenná skúške.

ANALÝZA

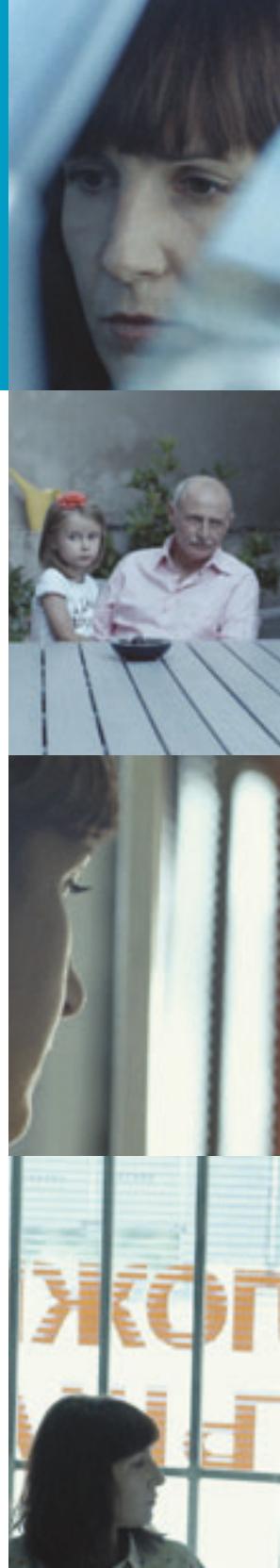
Film zobrazuje postavu, ktorá čeliť ľažkostiam v súkromnom živote – musí zaplatiť dlhy – i v pracovnom živote – neznesie, aby krádež spáchaná v škole zostala nepotrestaná. Tieto dve najprv nesúvisiace zápletky sa na konci filmu spoja.

BEZÚHONNÁ ŽENA

Film sa začína takto: jednej žiačke v triede niekto ukradne peňaženku s peniazmi, za ktoré si v jedálni mala kúpiť jedlo. Učiteľka Nada požiada ostatných žiakov, aby vyprázdnili svoje tašky a vyzve okradnuté dievča, aby ich prehľadalo v snahe nájsť svoju peňaženku. Pri prehliadke sa nič nenájde a Nada všetkých požiadala, aby sa spoločne poskladali a vyrovnali stratu; ona sama je prvá, ktorá prispeje. Na konci hodiny oznamí, že zlodejovi dáva šancu, aby svoj čin napravil: na stenu priepívni prázdnu obálku, do ktorej môže zlodej anonymne ukrađnuté peniaze vrátiť. Na nasledujúcej hodine učiteľka skontroluje obsah obálky, no vypadne odtiaľ len ohorok z cigarety, čo vyvolá smiech žiakov. Nada vyhlási, že túto krádež nenechá nepotrestanú.

Tieto dve úvodné scény naznačujú, že ide o postavu zapálenú z spravodlivosti, ktorá zosobňuje predstavu o povolaní učiteľa spojenú s prísnou morálkou. Nada nie je len učiteľkou angličtiny, ale snaží sa aj o výchovu v tom najhlbšom slova zmysle: bráni hodnoty, ako sú čestnosť a spravodlivosť, snaží sa, aby sa tieto hodnoty rešpektovali. Tomuto ideálu prikladá veľkú dôležitosť. Akoby sa jej všetko, čo robí a hovorí v súvislosti s touto krádežou, osobne dotýkalo.

Nada je zobrazená ako pomerne prísna postava trpiaca mániou: upravuje zošity tak, aby boli bezchybne zoradené, zbiera odpadky rozhádzané na ulici a hádže ich do smetiaka, na jej oblečenie sa nenájde jediná chybčka a keď ide navštíviť hrob svojej matky, vytiahne vreckovku, ktorú si poskladá, aby si na ňu mohla sadnúť.

Zoči-voči ľažkostiam, v ktorých sa ocitá, Nada pôsobí ako človek s výborným sebaovládaním, najmä pokiaľ ide o emócie. Zdá sa, že ich odsunula nabok, aby mohla hodnotiť tieto udalosti a racionálne na ne reagovať. Či už čelí krádeži spáchanej v jej triede, exekútorovi, ktorý jej oznamuje hroziaci predaj domu, alebo zamestnávateľovi, ktorý jej odmieta vyplatiť mzdu, bráni svoj postoj, a to často veľmi rázne, no zostáva pritom mimoriadne slušná a pokojná. Skrátka možno povedať, že Nada sa vyznačuje zmyslom pre morálku, ideálmi spravodlivosti a poriadku, ktoré nekompromisne dodržiava, ako aj sebaovládaním.

ZÁPLETKA TÝKAJÚCA SA DLHU, KTORÝ TREBA ZAPLATIŤ

Účty za dom neboli zaplatené a Nadin manžel ignoroval všetky upomienky. Ak do troch dní nezaplatia, ich dom sa ponúkne na predaj. Nada sa najprv pokúsi vyjednávať s úradníčkou v banke, ale bezúspešne. Musí tie peniaze niekde zohnať. Najskôr požiada svojho zamestnávateľa, ktorý jej dáva texty na preklad, o zaplatenie honorárov, ale nič nezíska. Nada sa preto vyberie do záložne.

Ešte poriadne nevyriešila jeden problém a už sa pred ňou objavuje ďalší: spoločnosť muža, pre ktorého prekladala, zbankrotovala a on utiekol. S vyplatením svojich honorárov teda nemôže počítať. Preto žiada úžerníka o predĺženie pôžičky. Splatenie sa nakoniec uskutoční nečakanou formou: Nadi nariadia, aby dala Mitkovi, synovcovi úžerníka, lepšiu známku, ako si zaslúži. Nada sa teda stretáva s rovnakým rozporom ako mladý zlodej, ktorého sa snažila odhaliť na začiatku filmu. Je jej nastavené zrkadlo a Nada sa sama seba pýta: aké dôvody viedli chlapca ku krádeži? Prečo ho tak tvrdohlavo chce potrestať...?

KINEMATOGRAFICKÉ HĽADISKO

Film *Urok (Lekcia)* má pozoruhodné estetické prvky. Ide o film, v ktorom sa hovorí len málo. Divák dostáva priestor, aby si ho vyložil po svojom. Nada sa vyjadruje len veľmi stručne, je málo výrečná a jej výraz je relatívne chladný. Domyslieť si, v akom duševnom rozpoložení je Nada, odhaliť pohnutky jej konania a v konečnom dôsledku pochopiť, čo sa deje, čo robí alebo čo cíti, môže divák na základe sledu situácií, ktoré prežíva, a podľa jej gest.

Aj rytmus filmu sa prispôsobuje hlavnej postave: v určitých chvíľach je živý, intenzívny a ide k jadru veci; v iných chvíľach je pomalý a necháva si čas na premýšľanie či pochybnosti. Z tohto hľadiska je možné prirovnáť Nadu k hrdinke filmu *Rosetta* bratov Dardennovcov (Belgicko, 1999) alebo k postave Thierryho vo filme *La Loi du marché* (Stéphane Brizé, Francúzsko, 2015). Rovnako ako Nada, majú tieto dve postavy ľažkosti a pozorujú bez toho, aby boli ich myšlienky vyjadrené slovami. Ide o filmografický štýl, ktorý by sme mohli označiť za dokumentárny a ktorý slúži ako sociálna kritika odsudzujúca individualizmus a prevahu peňazí nad morálnymi hodnotami a ideálmi.

ZAMYSLENIE

Názov filmu *Urok (Lekcia)* jednoznačne odkazuje na povolanie hlavnej hrdinky. Príbeh o Nadi a jej finančných problémoch však necháva priestor aj na nájdenie ďalších, jemnejších interpretácií tohto názvu. Ako možno ešte tento názov interpretovať? Kto dáva v tomto príbehu lekciu komu?

Nadá je dvojakou postavou, ktorá sa niektorým môže zdať nesympatická pre svoju prísnosť, nedostatočný zmysel pre humor a zjavné sebaovládanie... Iným môže byť naopak blízka vďaka svojim morálnym hodnotám, dôstojnosti a spôsobu, akým čeliť tŕžkostiam. A čo si o tejto postave myslíte vy? Domnievate sa, napríklad, že jej predstava spravodlivosti je univerzálna?

OTÁZKA

Vo filme sa vo veľkej miere rieši problematika dlhov: Naďa má dlh v banke, neskôr v záložni; otec „dlhuje“ náhrobný kameň svojej žene; mladý zlodej „dlhuje“ peniaze triede; zamestnávateľ „dlhuje“ honoráre Nadi. Úroky z dlhov – svojím spôsobom cena za službu – sú, prirodzene, ekonomickej povahy, ale občas aj morálnej či psychologickej. Morálna cena je niekedy premrštená a rovná sa poníženiu. Dlžník sa nakoniec ocítá voči veriteľovi v úlohe podriadeného. Môžete tento názor rozvíiest a dať ho do súvislosti so zadlženosťou štátov?

Anne Vervier

les grignoux

RÉZIA: Kristina Grozeva, Petar Valchanov

SCENÁR: Kristina Grozeva, Petar Valchanov

HRAJÚ: Margita Gosheva, Ivan Barnev, Ivanka Bratoevá, Ivan Savov, Deya Todorova, Stefan Denolyubov

KAMERA: Krum Rodriguez

PRODUKCIA: Kristina Grozeva, Petar Valchanov, Konstantina Stavrianou, Rena Vougioukalou, Magdalena Ilieva

VÝROBA: Abraxas Film Ltd, Graal films and Little Wing

ROK: 2014

DÍŽKA: 105'

ŽÁNER: dráma

KRAJINY: Bulharsko, Grécko

PÔVODNÁ VERZIA: bulharčina

NAŠE PRÍBEHY NA STRIEBORNOM PLÁTNE

Európsky parlament s potešením predstavuje tri filmy súťažiace o Filmovú cenu LUX 2015:

MEDITERRANEA režiséra Jonasa Carpignana
Taliánsko, Francúzsko, USA, Nemecko, Katar

MUSTANG režisérky Denizy Gamze Ergüvenovej
Francúzsko, Nemecko, Turecko, Katar

UROK (LEKCIA) režisériov Kristiny Grozevovej a Petara Valchanova
Bulharsko, Grécko

Tieto mnohovrstvové príbehy, ktoré sú výsledkom veľkého zanietenia a tvorivosti mladých talentovaných európskych režisériov, sa budú premietať počas 4. ročníka podujatia Filmové dni LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultúra hrá klúčovú úlohu pri vytváraní našej spoločnosti. V duchu tejto myšlienky Európsky parlament vytvoril v roku 2007 Filmovú cenu LUX s cieľom posilniť distribúciu európskych filmov v celej Európe a podniesť celoeurópske diskusie o významných sociálnych otázkach. Filmová cena LUX je jedinečnou iniciatívou. Zatialčo väčšina koprodukčných európskych filmov sa premieta len v krajinе pôvodu a len zriedka sa distribuuje do iných krajín, a to aj v rámci EÚ, Filmová cena LUX predstavuje pre tri európske filmy vzácnú príležitosť získať titulky v 24 úradných jazykoch EÚ.

Vítazný film Filmovej ceny LUX, ktorý zvolia poslanci Európskeho parlamentu hlasovaním, bude oznamený 25. novembra 2015.

FILMOVÉ DNI LUX

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize
#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

CENA PUBLIKA

Cena publika Filmovej ceny LUX sa udeľuje na základe hlasovania verejnosti. Využite šancu a dajte svoj hlas filmu *Mediterranea*, *Mustang* alebo *Urok (Lekcia)* a zaradíte sa do súťaže o účasť na Medzinárodnom filmovom festivale Karlove Vary v júli 2016 ako host' Európskeho parlamentu s možnosťou označiť víťaza Ceny publika.